

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра інтегрованого захисту та карантину рослин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології

_____ Ю. Коломієць
“ ____ ” _____ 2021 р.

«РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри інтегрованого захисту
та карантину рослин

Протокол № _____ від « ____ » _____ 2021 р.

Завідувач кафедри _____ проф. М. Доля

РОБОЧА ПРОГРАМА

дисципліни

**ЗОВНІШНІЙ І ВНУТРІШНІЙ
КАРАНТИН РОСЛИН**

Спеціальність 202 Захист і карантин рослин
Факультет: захисту рослин, біотехнологій та екології
Код кафедри: 06.03
Розробник канд. с.- г. наук, доцент Сикало О.О.

Київ - 2021

**Опис навчальної дисципліни
«ЗОВНІШНІЙ І ВНУТРІШНІЙ
КАРАНТИН РОСЛИН»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	0901 «Сільське господарство і лісництво» <small>(шифр і назва)</small>	
Освітній ступінь	«Магістр»	
Спеціальність	202 Захист і карантин рослин	
Освітня програма	Карантин рослин	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	30 год.	
Самостійна робота	75 год.	
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	3 год. _____ год.	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета Навчальна дисципліна «Зовнішній і внутрішній карантин рослин» є однією з основних начальних дисциплін теоретичної та професійної підготовки магістрів із захисту і карантину рослин. У курсі розглянуто міжнародні вимоги під час імпорту та експорту підкарантинної продукції, вимоги до організації, методів та термінів проведення контрольних обстежень сільськогосподарських угідь, земель не сільськогосподарського призначення з метою виявлення карантинних шкідливих організмів. Вивчають ситуації, які можуть складатись на прикордонних пунктах при проведенні огляду об'єктів регулювання, вимоги, щодо неї. Порядок проведення обстежень сільськогосподарських культур, методи обстежень, прийняття рішень про ліквідацію вогнищ карантинних об'єктів, введення або скасування особливого карантинного режиму.

Завдання сформувані у студентів знання стосовно міжнародних вимог при імпорті, експорті підкарантинної продукції та знань щодо організації, методів та термінів проведення контрольних обстежень сільськогосподарських угідь, земель не сільськогосподарського призначення з метою виявлення карантинних шкідливих організмів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: • Закон України «Про карантин рослин», «Положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України» та інші законодавчі документи.

• методики здійснення державного контролю за діяльністю розсадників, державних сортодільниць, оранжерей і теплиць, діяльність яких пов'язана з обігом рослин, насіння і садивного матеріалу;

• методики організації й проведення систематичних обстежень земель сільськогосподарського призначення і земель лісового фонду, пунктів карантину рослин та прилеглої до них території, місць обігу рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання;

• методики проведення спеціальних досліджень спільно з вітчизняними організаціями з карантину і захисту рослин та інших країн щодо оцінки відповідності (невідповідності) об'єктів регулювання фітосанітарним правилам;

вміти: • використовувати знання і уміння під час проведення інспектування рослин, що ростуть на землях сільськогосподарського призначення, у розсадниках, садах, лісах, відкритому ґрунті, теплицях та в інших місцях, включаючи місця для зберігання, переробки і транспортні засоби для переміщення об'єктів регулювання;

• використовувати професійні спеціалізовані знання та уміння під час запровадження відповідно до законодавства термінових заходів для локалізації та ліквідації карантинних організмів та запобігання їх поширенню;

- виявляти і застосовувати термінові заходи для локалізації та/або ліквідації карантинних організмів з урахуванням фітосанітарного стану, екологічної ситуації і економічної доцільності;
- визначати рівень ризику, прийнятний для зарубіжних країн та зацікавлених партнерів;
- використовувати спеціалізовані знання під час проведення інспектування та фітосанітарної експертизи об'єктів регулювання;
- використовувати спеціалізовані знання під час здійснення координації моніторингу, виявлення та ідентифікації регульованих шкідливих організмів в Україні;
- розробляти проекти нормативно-правових актів у сфері карантину рослин; вести обліки бази даних та інформувати громадськість та зацікавлених партнерів про виявлення, наявність, поширення, локалізацію та за необхідності ліквідацію регульованих шкідливих організмів;
- поширювати інформацію у сфері карантину рослин серед населення щодо поширення та ідентифікації відповідних карантинних організмів;
- визначати і застосовувати різні засоби та заходи захисту рослин від шкідливих організмів з урахуванням фітосанітарного стану, прогнозів різної завчасності;
- використовувати спеціалізовані знання під час здійснення державного контролю за виконанням фітосанітарних заходів та використання біологічних об'єктів логічної ситуації і економічної доцільності;
- використовувати знання і уміння під час проведення інспектування рослин, що ростуть на землях сільськогосподарського призначення, у розсадниках, садах, лісах, відкритому ґрунті, теплицях та в інших місцях, включаючи місця для зберігання, переробки і транспортні засоби для переміщення об'єктів регулювання;
- використовувати професійні спеціалізовані знання та уміння під час запровадження відповідно до законодавства термінових заходів для локалізації та ліквідації карантинних організмів та запобігання їх поширенню;
- виявляти і застосовувати термінові заходи для локалізації та/або ліквідації карантинних організмів з урахуванням фітосанітарного стану, екологічної ситуації і економічної доцільності;
- розробляти новітні фітосанітарні заходи та застосувати їх до об'єктів регулювання (продукції рослинного походження).

Набуття компетентностей:

загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел.
3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
4. Здатність проводити дослідження, оцінювати і забезпечувати якість виконуваних робіт, приймати обґрунтовані рішення та генерувати нові ідеї.

5.Здатність працювати автономно та у команді, бути критичним і самокритичним, спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

6.Здатність спілкуватися іноземною мовою, працювати в міжнародному контексті, використовувати інформаційні та комунікаційні технології, з експертами з інших галузей

7.Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

8.Прагнення до збереження довкілля

фахові компетентності

1. Здатність представляти результати виконаної роботи у вигляді звітів, доповідей на симпозіумах, конференціях, семінарах, наукових публікацій з використанням сучасних можливостей інформатики і вербальних методів, а також добиватися їх визнання професіоналами

2. Здатність проводити відбір проб, їх аналіз та діагностику стану агробіоценозів під час інспектування виробничих посівів, засіяних імпортом посадковим матеріалом

3. Здатність застосовувати методики фітосанітарного моніторингу земель сільськогосподарського призначення і земель лісового фонду, пунктів карантину рослин та прилеглої до них території, місць обігу рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання

4. Здатність застосовувати методики інспектування продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання, що переміщуються територією України, через державний кордон України та карантинні зони (у тому числі тих, що надходять у багажі, поштових відправленнях і ручній поклажі пасажирів)

5. Здатність до підготовки нормативних і методичних матеріалів стосовно проведення фітосанітарних виробничих і науково-дослідних робіт

6. Здатність проводити аналіз фітосанітарного ризику шкідливих організмів, установлювати можливі шляхи їх проникнення та переміщення із об'єктами регулювання та їх вплив на якість продукції

7. Готовність до проведення на рівні експерта самостійних спостережень та досліджень щодо фітосанітарного стану й ризиків занесення шкідливих організмів

**Орієнтовна структура змісту навчальної дисципліни
«ЗОВНІШНІЙ І ВНУТРІШНІЙ КАРАНТИН РОСЛИН»
та орієнтований розподіл навчального часу, год.**

Модуль		Змістовий модуль		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи					
№	назва	№	назва	лекції	лабора- торні заняття	прак- тичні заняття	семі- нарські заняття	самостійна робота	разом
1.	ВСТУП Модуль 1. Державне управління в сфері карантину рослин	1.1	Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і їх застосування у міжнародній торгівлі. МСФЗ №1. Глосарій фітосанітарних термінів. МСФЗ № 5.	2			-		
		1.2.	Державне управління у сфері карантину рослин: структура служби в межах країни, повноваження, завдання, напрямки діяльності у структурі сучасної служби.	2		2		4	
		1.3.	Посадові особи, які здійснюють державний контроль з карантину рослин: права, обов'язки.	2		2		4	
		1.4	Тема 3. Фітосанітарні заходи: цілі, розробка, перегляд, внесення змін та прийняття фітосанітарних заходів	2		2		8	
		Всього за модуль 1				8		6	
2.	Модуль 2. Зовнішній карантин рослин	2.1.	Організація і завдання зовнішнього карантину рослин.	2		2		2	
		2.2	Фітосанітарні вимоги до об'єктів регулювання на державному кордоні України.	2		2		2	

		2.3	Міжнародні стандарти, які стосуються загальних процедур: нагляду, огляду, встановлення вільних зон, вільних місць ділянок виробництва рослинної продукції	2		2		4	
		2.4	Фітосанітарний контроль об'єктів регулювання	2		2		2	
		2.5	Умови використання імпортової продукції рослинного походження в Україні.	2		2		4	
		2.6	Характер імпортованих вантажів	2		2		4	
Всього за модуль 2				12		14		18	44
3	Модуль 3. Внутрішній карантин рослин	3.1	Внутрішній карантин рослин: завдання, функції інспектора, законодавча база .	2		2		4	
		3.2	Система сертифікації на експорт	2		2		4	
		3.3	Порядок запровадження та скасування особливого карантинного режиму.	2		2		4	
		3.4	Планування робіт з внутрішнього карантину рослин.	2		2		4	
		3.5	Організація і проведення обстежень на виявлення карантинних шкідливих організмів.	2		2		4	
		3.6	Інспектування об'єктів регулювання	2		2		6	
Всього за модуль 3				10		10		26	46
4	Модуль 4.	4.1.	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів плодів культур. Порядок накладання та скасування особливого карантинного режиму у вогнищах на території України	2		2		4	

		4.2	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів квітково-декоративних, овочевих, картоплі та інших пасльонових культур. Порядок накладання та скасування особливого карантинного режиму у вогнищах на території України	2		2		4	
		4.3	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів зернових культур, кукурудзи, сої тощо. Порядок накладання та скасування особливого карантинного режиму у вогнищах на території України	2		2		2	
		4.4	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних бур'янів. Порядок накладання та скасування особливого карантинного режиму у вогнищах на території України	2		2		4	
Разом годин з навчальної дисципліни				30		30		60	120

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1.

Державне управління в сфері карантину рослин

Тема 1.1. Карантин рослин як наука, його місце в системі сільськогосподарських наук. Поняття про карантин рослин. Теоретичне підґрунтя карантину рослин. Об'єкти і методи карантину рослин. Значення карантину рослин для збереження рослинних багатств України. Економічна доцільність фітосанітарних та карантинних заходів. Вітчизняні та міжнародні основоположні документи з фітосанітарії. Закон України «Про карантин рослин». Історія виникнення та становлення карантину рослин. Значення фітосанітарних і карантинних заходів для сільськогосподарських рослин, навколишнього середовища, торгівлі, економіки країни та світу.

Тема 1.2. Державне управління в сфері карантину рослин. Органи, що здійснюють державне управління у сфері карантину рослин. Повноваження Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики у сфері карантину рослин. Завдання та система Державної служби з карантину рослин України.

Повноваження департаменту фітосанітарної безпеки нині діючої в Україні служби. Структура фітосанітарної служби в межах України. Завдання та напрямки діяльності відділів з карантину рослин у структурі сучасної служби. Правові засади діяльності служби. Роль та місце карантину рослин у структурі служби.

Тема 1.3. Посадові особи, які здійснюють державний контроль з карантину рослин. Права та обов'язки посадових осіб, які здійснюють державний контроль та нагляд. Гарантії діяльності посадових осіб, які здійснюють державний контроль та нагляд.

Тема 1.4. Фітосанітарні заходи. Цілі фітосанітарних заходів Розробка, перегляд, внесення змін та прийняття фітосанітарних заходів Повідомлення про здійснення фітосанітарних заходів. Документація фітосанітарних заходів.

Модуль 2.

Зовнішній карантин рослин

Тема 2.1. Організація і завдання зовнішнього карантину рослин.

Перелік об'єктів регулювання: формування переліку, контроль за переміщенням. Поняття «об'єкт регулювання», «підкарантинний матеріал». Реєстрація осіб, що здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання. Контроль за переміщенням об'єктів регулювання.

Тема 2.2. Фітосанітарні вимоги до об'єктів регулювання на державному кордоні України. Пункти пропуску з карантину рослин на державному кордоні України.

Тема 2.3. Міжнародні стандарти, які стосуються загальних процедур: нагляду, огляду, встановлення вільних зон, вільних місць ділянок виробництва рослинної продукції

Тема 2.4. Фітосанітарний контроль об'єктів регулювання. Види фітосанітарного контролю: стандартний, вибіркового, розширеного. Мета проведення. Фітосанітарна сертифікація: вимоги до подачі та оформлення документації на імпорт, експорт, транзит.

Порядок ввезення підкарантинних матеріалів організаціями, установами, консульськими, торговельними представниками тощо.

Фітосанітарний контроль контейнерів, поштових відправлень, продовольчих запасів.

Тема 2.5. Умови використання імпортової продукції рослинного походження в Україні. Відповідальність за порушення карантинних вимог та правил.

Заборона або обмеження імпорту. Вимоги до імпортованих і транзитних вантажів. Фітосанітарні процедури до вантажів у митницях призначення.

Тема 2.6. Характер імпортованих вантажів. Поняття «партія вантажу». Вантажі, які надходять через морські та річкові порти, залізничні і автошляхи, поштові відділення України. Карантинні організми, що в них виявляють. Карантинний нагляд за рослинами, що імпортуються.

Поводження з вантажами, яким було відмовлено у ввезенні.

Модуль 3.

Внутрішній карантин рослин.

Тема 3.1. Внутрішній карантин рослин: завдання, функції інспектора, законодавча база. Поняття про внутрішній карантин рослин. Завдання внутрішнього карантину рослин. Функції державного фітосанітарного інспектора.

Тема 3.2. Система сертифікації на експорт. Об'єкти регулювання внутрішнього карантину рослин. Порядок проведення інспектування, огляду, аналізу, обстеження та знезараження підкарантинних матеріалів.

Тема 3.3. Порядок запровадження та скасування особливого карантинного режиму. Поняття про «ареал» та «вогнище», їх основні характеристики. Поняття про «карантинну зону». Класифікація зон. Поняття про

«особливий карантинний режим». Порядок запровадження та скасування особливого карантинного режиму. Вільні зони. Вільні ділянки виробництва.

Тема 3.4. Планування робіт з внутрішнього карантину рослин. Оформлення документації. Фітосанітарний контроль вантажів з об'єктами регулювання, що експортуються. Планування робіт з внутрішнього карантину рослин.

Організація виконання карантинних вимог. Обов'язки керівників установ, організацій, підприємств, господарств по виконанню карантинних вимог.

Заходи державного нагляду (контролю). Дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сферах карантину та захисту рослин.

Порядок проведення інспектування, огляду, аналізу, обстеження та знезараження підкарантинних матеріалів. Обстеження 3-х кілометрової зони пунктів ввезення підкарантинної продукції. Мета та терміни проведення обстежень. Види обстежень.

Перелік питань для проведення заходів державного нагляду (контролю). Уніфіковані форми актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сферах карантину та захисту рослин.

Перелік вільних ділянок виробництва від регульованих шкідливих організмів. В Україні.

Тема 3.5. Організація і проведення обстежень на виявлення карантинних шкідливих організмів.

Терміни, методи проведення обстежень. Підготовка інспектора до обстеження. Інструменти і матеріали, які необхідні для обстеження. Ведення документації, звітність.

Проведення обстежень на виявлення карантинних організмів: методики виявлення та обліку. Застосування феромонних пасток і харчових принад для виявлення карантинних шкідників. Використання світлових пасток. Комбіновані пастки. Застосування фототормоеклектора, інсектофона.

Організація і проведення обстежень польових культур на виявлення карантинних організмів. Місця виробництва або виробничі ділянки, вільні від регульованих шкідливих організмів:

Обстеження зернових, зернобобових, технічних культур, рису, сої, кукурудзи, картоплі.

Обстеження промислових плодово-ягідних і лісодекоративних розсадників а також насадження плодових та лісо-декоративних культур на виявлення карантинних організмів.

Організація і проведення обстежень складських приміщень, де зберігаються підкарантинні матеріали та підприємств, які займаються переробкою та реалізацією підкарантинної продукції на виявлення шкідників запасів. Специфіка проведення обстежень, терміни та методи. Ведення документації, звітність.

Обмежено-поширені в Україні види шкідливих організмів.

Тема 3.6. Інспектування об'єктів регулювання

Виявлення, локалізація та ліквідація осередків карантинних шкідливих організмів плодкових, квітково-декоративних та овочевих культур, картоплі та інших пасльонових культур. Значення інспектування, методика інспектування. Відбір зразків (поняття: вихідний зразок, середній зразок, зразок-документ). Пересилка та зберігання зразків. Ведення документації, звітність.

Вивчення передового досвіду роботи прикордонних та міжрайонних пунктів з карантину рослин м. Києва та Київської області.

Специфіка роботи ППКР та МПКР. Організація огляду, обстежень, знезараження. Планування карантинних заходів. Матеріали та обладнання. Діловодство і звітність.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичні заняття із дисципліни «Зовнішній і внутрішній карантин рослин» повинні закріпити теоретичний матеріал, поданий на лекціях.

Основна мета – навчити студента знаходити аналогії між європейським та українським фітосанітарним законодавством. Спонукає його до логічного та аналітичного мислення. Навчити використовувати на практиці нормативну документацію та положення законодавчих документів.

Модуль 1.

Державне управління в сфері карантину рослин.

1.1. Порівняння положень міжнародних стандартів з фітосанітарних заходів та Закону України «Про карантин рослин» щодо завдань та функцій, що передбачені до виконання НОКЗР.

1.2. Порівняння положень МСФЗ № 12 та діючих форм фітосанітарних сертифікатів в Україні. Заповнити фітосанітарний сертифікат відповідно до вимог законодавства.

1.3. Розглянути та документально оформити порядок експорту, перевантаження, імпорту об'єктів регулювання (за вибором студента).

Модуль 2.

Зовнішній карантин рослин

2.1. Вивчити документацію щодо визнання встановлення вільних місць та ділянок виробництва від карантинних шкідливих організмів. Порядок внесення їх до реєстру.

2.2. Вивчити вимоги щодо встановлення зон з низькою чисельністю шкідливих організмів

2.3. Визначення доцільності проведення фітосанітарної обробки від регульованих шкідливих організмів

Модуль 3.

Внутрішній карантин рослин.

Тема 3.1. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів плодових культур. Методики виявлення та обліку. Підготовка та оформлення документації щодо запровадження особливого карантинного режиму.

Розробка системи заходів щодо проведення локалізації та ліквідації вогнищ виявлених об'єктів.

Тема 3.2. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів квітково-декоративних, овочевих, картоплі та інших пасльонових культур: картопляної молі, раку картоплі, золотистої картопляної нематоди. З'ясування способів поширення. Методики виявлення та обліку. Підготовка та оформлення документації щодо запровадження особливого карантинного режиму.

Розробка системи заходів щодо проведення локалізації та ліквідації вогнищ виявлених об'єктів.

Тема 3.3. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів зернових культур, кукурудзи, сої тощо. Методики виявлення та обліку. Підготовка та оформлення документації щодо запровадження особливого карантинного режиму.

Фітосанітарні та карантинні заходи. Визначення засобів, норм, доз концентрації для проведення ліквідації вогнищ виявлених об'єктів

Тема 3.4. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних бур'янів: амброзії полинолистої, трироздільної, гірчака рожевого, повитиці рівнинної, пасльону колючого, ценхруса якірцевого. Методики виявлення та обліку. Підготовка та оформлення документації щодо запровадження особливого карантинного режиму.

Фітосанітарні та карантинні заходи. Визначення засобів, норм, доз концентрації для проведення ліквідації вогнищ виявлених об'єктів

VI. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Зовнішній і внутрішній карантин рослин» необхідна для оволодіння ними знаннями; формування навичок самостійної роботи взагалі, в навчальній, науковій, професійній діяльності, здатності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні рішення та вихід із кризової ситуації.

Самостійна робота базується на двох складових - підготовки студента до практичних занять та виконання ним індивідуальних завдань з метою

поглиблення і розширення знань, формування інтересу до пізнавальної діяльності, з'ясуванням незрозумілих питань та підготовкою до задачі модульного та підсумкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Довгань С.В., Доля М.М., Борзих О.І., Мороз М.С., Ющенко Л.П. Моніторинг шкідників сільськогосподарських культур: підручник. К.: Агроосвіта, 2014. – 279 с.
2. ДСТУ 3355-96. Державний стандарт України. Продукція сільськогосподарська рослинна. Методи відбору проб у процесі карантинного огляду та експертизи.
3. ДСТУ 3354-96 Карантин рослин. Методи ентомологічної експертизи продуктів запасу.
4. ДСТУ 4009-2001. Карантин рослин. Методи гербологічної експертизи підкарантинних матеріалів.
5. Европейская и Средиземноморская организация по защите растений. Электронный ресурс — Режим доступа: [http://www.eppo.int/european and Mediterranean Plant protection organization](http://www.eppo.int/european_and_Mediterranean_Plant_protection_organization)
6. Ілюстрований довідник регульованих шкідливих організмів в Україні / [О. В. Башинська, Н. А. Константінова, Л. А. Пилипенко та ін.]. Київ: Урожай, 2009. 249 с.
7. Методичні вказівки з обстежень лісових насаджень та огляду лісоматеріалів на виявлення карантинних організмів. Київ: Колобіг, 2005. 43 с.
8. Мовчан О. М. Карантинні шкідливі організми: підручник / О. М. Мовчан. Київ: Світ, 2002. Ч. 1. 288 с.
9. Мовчан О. М., Сикало О. О., Устінов І. Д. Карантинні шкідливі організми: підручник. Київ: Колообіг, 2005. Ч. 1. 411 с.
10. МСФЗ № 1. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і застосування фітосанітарних заходів у міжнародній торгівлі, 2006. ФАО, Рим.
11. МСФЗ № 3: Вказівки щодо експорту, перевантаження, імпорту та вивільнення агентів біологічної боротьби та інших корисних організмів, 2005. ФАО, Рим.
12. МСФЗ № 4: Вимоги щодо встановлення вільних зон, 1996. ФАО, Рим .
13. МСФЗ № 5: Глосарій фітосанітарних термінів, 2007. ФАО, Рим .
14. МСФЗ № 6: Вказівки щодо нагляду, 1997 .ФАО, Рим .
15. МСФЗ № 7: Система сертифікації на експорт, 1997 .ФАО, Рим .
16. МСФЗ № 9: Вказівки щодо програм ліквідації шкідливих організмів, 1998. ФАО, Рим.
17. МСФЗ № 10: Вимоги до встановлення вільних місць ділянок виробництва, 1999. ФАО, Рим.
18. МСФЗ № 12: Вказівки щодо фітосанітарних сертифікатів, 2001 .ФАО, Рим .

19. МСФЗ № 13: Керівництво щодо нотифікації про невідповідність та екстрені дії, 2001. ФАО, Рим.
20. МСФЗ № 14: Використання інтегрованих заходів у системному підході щодо управління фітосанітарним ризиком, 2002. ФАО, Рим.
21. МСФЗ № 15: Вказівки щодо регулювання дерев'яного пакувального матеріалу в між-народній торгівлі, 2002. ФАО, Рим.
22. МСФЗ № 18: Вказівки щодо використання опромінення в якості фітосанітарного заходу, 2003. ФАО, Рим.
23. МСФЗ № 20: Вказівки щодо фітосанітарної регламентації імпорту, 2004. ФАО, Рим.
24. МСФЗ № 22: Вимоги до встановлення зон низької чисельності шкідливих організмів, 2005. ФАО, Рим.
25. МСФЗ № 23: Вказівки щодо огляду, 2005. ФАО, Рим.
26. МСФЗ № 24: Вказівки з встановлення та визнання еквівалентності фітосанітарних заходів, 2005. ФАО, Рим.
27. МСФЗ № 25: Транзитні вантажі, 2006. ФАО, Рим.
28. МСФЗ № 26: Встановлення вільних від плодових мух (Tephritidae) зон, 2006. ФАО, Рим.
29. МСФЗ № 28: Фітосанітарна обробка від регульованих шкідливих організмів, 2007. ФАО, Рим.
30. МСФЗ № 29: Визнання вільних зон та зон низької чисельності шкідливого організму, 2007. ФАО, Рим.
31. МСФЗ № 30: Встановлення зон з низькою чисельністю плодових мух (Tephritidae), 2008. ФАО, Рим.
32. МСФЗ № 31: Методики відбору зразків від вантажів, 2008. ФАО, Рим.
33. МСФЗ № 32: Класифікація товарів відповідно до фітосанітарного ризику, який вони представляють, 2009. ФАО, Рим.
34. Перелік регульованих шкідливих організмів, 2019 р. http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Zakonodavstvo_U_Sferi_Karantinu_Roslin/129/
35. Закон України «Про карантин рослин»: від 19 січня 2006 р. № 3369-IV зі змінами // Відомості Верховної Ради України. № 19–20. 167 с.
36. Станкевич С.В., Забродіна І.В. Моніторинг шкідників сільськогосподарських культур: навч. посібник. Харків: ФОП Бровін О.В., 2016. 216 с.
37. Стратегія і тактика захисту рослин / В. П. Федоренко, Л. І. Бублик, Н. О. Козуб та ін. / за ред. В. П. Федоренка. Т. 1. Стратегія. Київ: Альфа-стевія, 2012. 500 с.
38. Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів: міжнар. документ // Світова організація торгівлі. Женева, 1994.
39. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і застосування фітосанітарних заходів в міжнародній торгівлі // Секретаріат Міжнародної конвенції із захисту рослин; Міжнародні стандарти з фітосанітарного захисту. Рим: ФАО, 2006. № 1. 19 с.

40. www.consumer.gov.ua Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
41. www.consumer.gov.ua Департамент фітосанітарної безпеки, контролю в сфері насінництва та розсадництва
42. Наказ Міністерства аграрної політики № 414 від 23.08.2005р. «Про затвердження Фітосанітарних правил ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів».
43. Держпродспоживслужба -<http://www.consumer.gov.ua/>

Під час підготовки необхідно використовувати матеріали журналів: "Захист і карантин рослин", "Защита и карантин растений", "Вісник сільськогосподарських наук", "Зоологический журнал", "Ентомологія", "Известия Харьковского энтомологического общества", "Вісник ХНАУ". Серія «Фітопатологія та ентомологія», "Міжвідомчий тематичний науковий збірник "Захист і карантин», рослин", "Пропозиція", "Агробізнес сьогодні", "Farmer" та ін.

Вступ.

Карантин рослин як наука, його місце в системі сільськогосподарських наук. Поняття про карантин рослин. Теоретичне підґрунтя карантину рослин. Об'єкти і методи карантину рослин. Значення карантину рослин для збереження рослинних багатств України. Економічна доцільність фітосанітарних та карантинних заходів. Вітчизняні та міжнародні основоположні документи з фітосанітарії. Закон України «Про карантин рослин». Історія виникнення та становлення карантину рослин. Значення фітосанітарних і карантинних заходів для сільськогосподарських рослин, навколишнього середовища, торгівлі, економіки країни та світу.

Тема 1. Державне управління в сфері карантину рослин. Органи, що здійснюють державне управління у сфері карантину рослин. Повноваження Кабінету Міністрів України та центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики у сфері карантину рослин. Завдання та система Державної служби з карантину рослин України.

Повноваження департаменту фітосанітарної безпеки нині діючої в Україні служби. Структура фітосанітарної служби в межах України. Завдання та напрямки діяльності відділів з карантину рослин у структурі сучасної служби. Правові засади діяльності служби. Роль та місце карантину рослин у структурі служби.

Тема 2. Посадові особи, які здійснюють державний контроль з карантину рослин. Права та обов'язки посадових осіб, які здійснюють державний контроль та нагляд. Гарантії діяльності посадових осіб, які здійснюють державний контроль та нагляд.

Тема 3. Фітосанітарні заходи. Цілі фітосанітарних заходів Розробка, перегляд, внесення змін та прийняття фітосанітарних заходів Повідомлення про здійснення фітосанітарних заходів. Документація фітосанітарних заходів.

Тема 4. Зовнішній карантин рослин. Організація і завдання зовнішнього карантину рослин.

Поняття «об'єкт регулювання», «підкарантинний матеріал». Встановлення переліку об'єктів регулювання. Реєстрація осіб, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану з виробництвом та обігом об'єктів регулювання. Контроль за переміщенням об'єктів регулювання.

Фітосанітарні вимоги до об'єктів регулювання на державному кордоні України. Пункти пропуску з карантину рослин на державному кордоні України.

Фітосанітарний контроль об'єктів регулювання. Види фітосанітарного контролю: стандартний, вибірковий, розширений. Мета проведення. Фітосанітарна сертифікація. Карантинний дозвіл на імпорт або транзит: вимоги до подачі та оформлення документації.

Умови використання імпортової підкарантинної продукції. Відповідальність за порушення карантинних правил.

Заборона або обмеження імпорту Вимоги до імпортних і транзитних вантажів. Фітосанітарні процедури до вантажів у митницях призначення.

Порядок проведення фітосанітарного контролю. Фітосанітарний контроль контейнерів, поштових відправлень, продовольчих запасів.

Поводження з вантажами, яким було відмовлено у ввезенні. Виявлення вогнища карантинних організмів у країні походження, реекспорту або транзиту. Карантинний нагляд за рослинами, що імпортуються.

Характер імпортних вантажів. Поняття «партія вантажу». Вантажі, які надходять через морські та річкові порти, залізниці і автошляхи, поштові відділення України. Карантинні організми, що в них виявляють.

Тема 5. Внутрішній карантин рослин. Поняття про внутрішній карантин рослин. Завдання внутрішнього карантину рослин. Функції державного фітосанітарного інспектора. Об'єкти регулювання внутрішнього карантину рослин. Поняття про «ареал» та «вогнище», їх основні характеристики. Поняття про «карантинну зону». Класифікація зон. Поняття про «Карантинний режим». Порядок запровадження та скасування особливого карантинного режиму.

Фітосанітарний контроль вантажів з об'єктами регулювання, що експортуються. Фітосанітарний сертифікат: вимоги до подачі та оформлення документації.

Планування робіт з внутрішнього карантину рослин.

Організація виконання карантинних вимог. Обов'язки керівників установ, організацій, підприємств, господарств по виконанню карантинних вимог.

Порядок проведення інспектування, огляду, аналізу, обстеження та знезараження підкарантинних матеріалів. Обстеження 3-х кілометрової зони пунктів ввезення підкарантинної продукції. Мета та терміни проведення обстежень. Види обстежень.

Перелік питань для проведення заходів державного нагляду (контролю). Уніфіковані форми актів, що складаються за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сферах карантину та захисту рослин.

Поняття «вільна зона», «вільна ділянка виробництва». Перелік вільних ділянок від регульованих шкідливих організмів. МСФЗ № 4.

Організація перевірки імпортного насінневого і садивного матеріалу в інтродукційно-карантинних розсадниках і оранжереях, на держсортодільницях, у ботсадах.

Обмежено-поширені в Україні види шкідливих організмів.

Порядок ввезення підкарантинних матеріалів організаціями, установами, консульськими, торговельними представниками тощо.

Тема 6. Організація і проведення обстежень на виявлення карантинних шкідливих організмів.

Терміни, методи проведення обстежень. Підготовка інспектора до обстеження. Інструменти і матеріали, які необхідні для обстеження. Ведення документації, звітність.

Організація і проведення обстежень польових культур на виявлення карантинних організмів. Місця виробництва або виробничі ділянки, вільні від регульованих шкідливих організмів:

Обстеження зернових, зернобобових, технічних культур, рису, сої, кукурудзи, картоплі.

Обстеження промислових плодово-ягідних і лісодекоративних розсадників а також насадження плодових та лісо-декоративних культур на виявлення карантинних організмів.

Організація і проведення обстежень складських приміщень, де зберігаються підкарантинні матеріали та підприємств, які займаються переробкою та реалізацією підкарантинної продукції на виявлення шкідників запасів. Специфіка проведення обстежень, терміни та методи. Ведення документації, звітність.

Тема 7. Інспектування об'єктів регулювання

Значення інспектування, методика інспектування. Відбір зразків (поняття: вихідний зразок, середній зразок, зразок-документ). Пересилка та зберігання зразків. Ведення документації, звітність.

Вивчення передового досвіду роботи прикордонних та міжрайонних пунктів з карантину рослин м. Києва та Київської області.

Специфіка роботи ППКР та МПКР. Організація огляду, обстежень, знезараження. Планування карантинних заходів. Матеріали та обладнання. Діловодство і звітність.

Тематика лабораторних занять.

Тема 1. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів плодових культур. З'ясування способів поширення.

Фітосанітарні та карантинні заходи. Розробка системи заходів щодо проведення локалізації та ліквідації вогнищ виявлених об'єктів.

Тема 2. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів квітково-декоративних, овочевих, картоплі та інших пасльонових культур: картопляної молі, раку картоплі, золотистої картопляної нематоди. З'ясування способів поширення.

Фітосанітарні та карантинні заходи. Розробка системи заходів щодо проведення локалізації та ліквідації вогнищ виявлених об'єктів.

Тема 3. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів зернових культур, кукурудзи, сої тощо.

Вивчення способів поширення. Фітосанітарні та карантинні заходи. Визначення засобів, норм, доз концентрації для проведення ліквідації вогнищ виявлених об'єктів

Тема 4. Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних бур'янів: амброзії полинолистої, трироздільної, гірчака рожевого, повитиці рівнинної, пасльону колючого, ценхруса якірцевого.

Вивчення способів поширення. Фітосанітарні та карантинні заходи. Визначення засобів, норм, доз концентрації для проведення ліквідації вогнищ виявлених об'єктів

Тема 5. Проведення обстежень виявлення карантинних організмів: методики виявлення та обліку.

Застосування феромонних пасток і харчових принад для виявлення карантинних шкідників. Використання світлових пасток. Комбіновані пастки. Застосування фототормоеклектора, інсектофона.

Тема 6. Вимоги ЄОКЗР до імпортової підкарантинної продукції.

Специфічні вимоги до окремих видів шкідників, хвороб рослин та бур'янів, що можуть бути завезеними з імпортовою підкарантинною продукцією. Вимоги до насіння, садивного матеріалу, свіжих фруктів та овочів, деревини та ін.

4. Структура навчальної дисципліни «Зовнішній і внутрішній карантин рослин»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1.	10	1		-		8	-					
Тема 2.	10	1		-		8	-					
Тема 3.	10	2		-		8	-					
Разом за змістовим модулем 1	30	4		-		24	-					
Змістовий модуль 2												
Тема 4.	15	6		4		10	-					
Тема 5.	15											
Разом за змістовим модулем 2	30	6		4		10	-					
Змістовий модуль 3												
Тема 6.	6	2		2		2	-					
Тема 7.	34	2		10		22	-					
	4	-		2		4	-					
Разом за змістовим модулем 3	30	4		14		28	-					

Змістовий модуль 4											
Тема 8	13	-		4		9	-				
Тема 9	13	-		4		9	-				
	14	-		4		10	-				
	30	-		12		28	-				
Усього годин	120	15		30		75	-				

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів плодових культур.	2
2	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів квітково-декоративних, овочевих, картоплі та інших пасльонових культур	4
3	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів зернових культур, кукурудзи, сої тощо.	4
4	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних бур'янів	2
5	Проведення обстежень виявлення карантинних організмів: методики виявлення та обліку.	2
6	Вимоги ЄОКЗР до імпортової підкарантинної продукції.	2

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державне управління в сфері карантину рослин.	8
2	Посадові особи, які здійснюють державний контроль з карантину рослин	8
3	Фітосанітарні заходи	8
4	Зовнішній карантин рослин	8
5	Внутрішній карантин рослин	2
6	Організація і проведення обстежень на виявлення карантинних шкідливих організмів	2
7	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів плодових культур.	4
8	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних	6

	шкідливих організмів квітково-декоративних, овочевих, картоплі та інших пасльонових культур	
9	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних шкідливих організмів зернових культур, кукурудзи, сої тощо.	4
10	Виявлення, локалізація та ліквідація вогнищ карантинних бур'янів	4
11	Проведення обстежень виявлення карантинних організмів: методики виявлення та обліку.	2
12	Вимоги ЄОКЗР до імпортової підкарантинної продукції.	
13		

* - студент самостійно вибирає один вид шкідливого організму з «Переліку регульованих шкідливих організмів» та проводить оцінку фітосанітарного ризику організму

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочим навчальним планом